FAUST
TRAGEDYA

JOHANN WOLFGANG VON
GOETHE

Almanca aslından tercüme eden:
Senail Özkan

YAYIN NU: 1942
EDEBÎ ESERLER: 994

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-480-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

Özgün Adı: *Faust: Eine Tragödie*

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Göktürk Ömer Çakır

Son Okuma: Oğuzhan Murat Öztürk

Görseller: François-Louis Schmied (1873-1941); s. 9: "Zodiaque", s. 26: "Marguerite", s. 236: "Hélène". *FAUST. TRAGÉDIE DE GŒTHE, SELON LA TRADUCTION DE GÉRARD DE NERVAL*, Paris, 1938 [Nerval çevirisinin ilk basımı: 1928].

Kapak Tasarımı: Ötüken

Dizgi-Tertip: Ceyhun Durmaz

Baskı ve Cilt: İMAK OFSET BASIM YAYIN SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
Akçaburgaz Mah. 137. Sok.No: 12 Esenyurt / İSTANBUL
Tel: (0212) 444 62 18 Sertifika No: 45523

İstanbul- 2023

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Johann Wolfgang von Goethe (28 Ağustos 1749, Frankfurt am Main-22 Mart 1832, Weimar, Saxe-Weimar): Alman şair, oyun yazarı, romancı, bilim adamı, devlet adamı, tiyatro yönetmeni, eleştirmeni; modern çağın en büyük Alman edebî figürü olarak kabul edildiği gibi literatüre kendi armağanı olan "Dünya Edebiyatı" kavramı kullanıldığında akla ilk gelen, yaşadığı çağın sonundan beri yazıları klasik kabul edilen büyük sanatkâr. Goethe, 1765'te Leipzig'de hukuk eğitimi almaya başladı fakat şiire olan ilgisi ve bazı rahatsızlıkları bu eğitimi o sırada tamamlamasına müsaade etmedi ve 1768'de geri döndü. Dünya edebiyatının en büyük eseri sayılabilecek *Faust* üzerinde çalışmaya ise hukuk eğitimini tamamlamak üzere Strasburg Üniversitesine girdiği 1770 yılında başladı. Avukat ve hukuk doktoru olarak dört yıl boyunca Frankfurt'ta çalıştı. Geç on sekizinci yüzyıl Almanyası'nda, kendisini Romantizm sonrası Aydınlanma döneminin akılcı felsefesinin dışında tutup mistik konulara ve hissî bir sanat anlayışına yönelen, Herder, Klinger, Schiller, Lenz, Moritz gibi isimlerin dahil olduğu, Adnan Adıvar'ın tabiriyle "eskiliğin köhnemiş zihniyeciliğine ve basit akliyeciliğine ve daha doğrusu kendini hata etmez sanacak kadar ukalalığına karşı genç neslin isyanından doğmuş bir hareket" olan "Sturm und Drang" akımının içinde yer aldı. 1774'te neşredilen *Die Leiden Des Jungen Werthers*, bu yönelimin en güçlü eserlerindendir. Aynı yılın sonunda Paris'te, Weimar Dükü Karl August ile tanıştı ve bu tanışıklık ona 1776 yılı Haziranı'nda dükün özel temsilciliğine giden yolu ve politika kapısını açtı. 1779'da yine dükün önerisiyle imparator tarafından kendisine asalet unvanı tevcih edildi. Üç yıl sonra da Weimar hükûmetinde maliye bakanı oldu. Goethe, 1786-1788 arasında on sekiz ay boyunca sürecek bir İtalya seyahatine çıktı ve bu seyahatin izlenimlerini *Italienische Reise Auch ich in Arkadien!* başlığıyla kaleme aldı. Fransız İhtilali sonrasında (1792) Fransızların Avusturya ve Prusya'ya karşı yürüttüğü savaşlarda Karl August'un yanında çarpışmalara katıldı. Dilimize *Gönül Yakınlıkları* olarak tercüme edilen son romanı *Die Wahlverwandtschaften*'ı 1807'de tamamlayan Goethe, Napoleon'la Erfurt'taki görüşmesinden bir yıl sonra, 1809'da *Aus Meinem Leben Dichtung und Wahrheit* başlıklı otobiyografisini yazmaya başladı. Büyük eseri *Faust*'un ilk kısmını 1808'de, ikinci kısmını ölümünden bir süre önce bitirdi. Goethe, arkadaşı Johann Georg Christian Kestner'in ifadeleriyle, "hakiki bir dehaya, güçlü bir karaktere, fevkalade canlı bir tahayyül kudretine sahip, asil düşünceli, her türlü baskıdan nefret eden temiz seciyeli" bir adamdı. Muhammed İkbal onu, Molla Cami'nin Mevlana için söylediği "peygamber değildi ama kitabı vardı," sözleriyle tebcil etmiştir.

Senail Özkan: 21 Ekim 1955'te Gümüşhane'de doğdu. 1974'te başladığı Hacettepe Üniversitesi Elektronik Mühendisliği Bölümünden 1978'de ayrılarak Almanya'ya gitti ve burada 1979-1985 yılları arasında Bonn Üniversitesinde Felsefe, Alman Edebiyatı ve Sosyoloji tahsil etti. 1998'de Türkiye'ye dönen Senail Özkan, felsefeci, yazar ve mütercim olarak hayatını sürdürmektedir. *Mevlâna ve Goethe* (2006), *Nietzsche: Kaplan Sırtında Felsefe* (2004), *Schopenhauer: Paradokslar Üzerinde Raks* (2006), *Aşk ve Akıl Doğu ve Batı* (2006), *Ölüm Felsefesi* (2013) gibi telif eserlerinin yanı sıra Goethe'den *Doğu-Batı Divanı* (2009), *Genç Werther'in Istırapları* (2014), *Faust* (2022); Hammer'den *İstanbul ve Boğaziçi I* (2011); Katharina Mommsen'den *Goethe ve İslâm* (2012), *Goethe ve Dünya Kültürleri* (2015); Annemarie Schimmel'den *Yunus Emre ile Yollarda* (1999), *Ben Rüzgârım Sen Ateş* (1999), *Muhammed İkbal* (2007), *Şark Kedisi* (2009) gibi çevirileri neşredilmiştir. *Doğu-Batı Divanı* tercümesiyle Türkiye Yazarlar Birliği'nin Çeviri Ödülü'ne (2009), çeviri ve telifleriyle Türk kültürüne katkıları dolayısıyla *Star* gazetesi tarafından verilen Necip Fazıl Kısakürek Ödülü'ne (2015) layık görülmüştür.

İÇİNDEKİLER

İthaf 11
Sahnede Ön Oyun 13
Gökte Prolog 21

Tragedyanın Birinci Kısmı (Faust I)

Gece 29
Şehir Kapısının Önünde 45
Okuma Odası 59
Okuma Odası 73
Leipzig'de Auerbach'ın Meyhanesi 95
Cadı Mutfağı 111
Sokak 125
Akşam 129
Gezinti Yeri 135
Komşu Kadının Evi 139
Sokak 147
Bahçe 151
Bahçede Bir Kulübe 159
Orman Ve Mağara 161
Gretchen'in Odası 167
Marthe'nin Bahçesi 169
Çeşme Başında 175
Kale Dibi 179
Gece 181
Kilise 189
Walpurgis Gecesi 193
Walpurgis Gecesi Rüyası yahut Oberon'la Titania'nın
50. Düğün Yıl Dönümü Şenliği • İntermezzo 211
Kasvetli Bir Gün – Kır 221
Gece - Açık Ova 225
Zindan 226

Tragedyanın İkinci Kısmı (Faust II)
Beş Perde

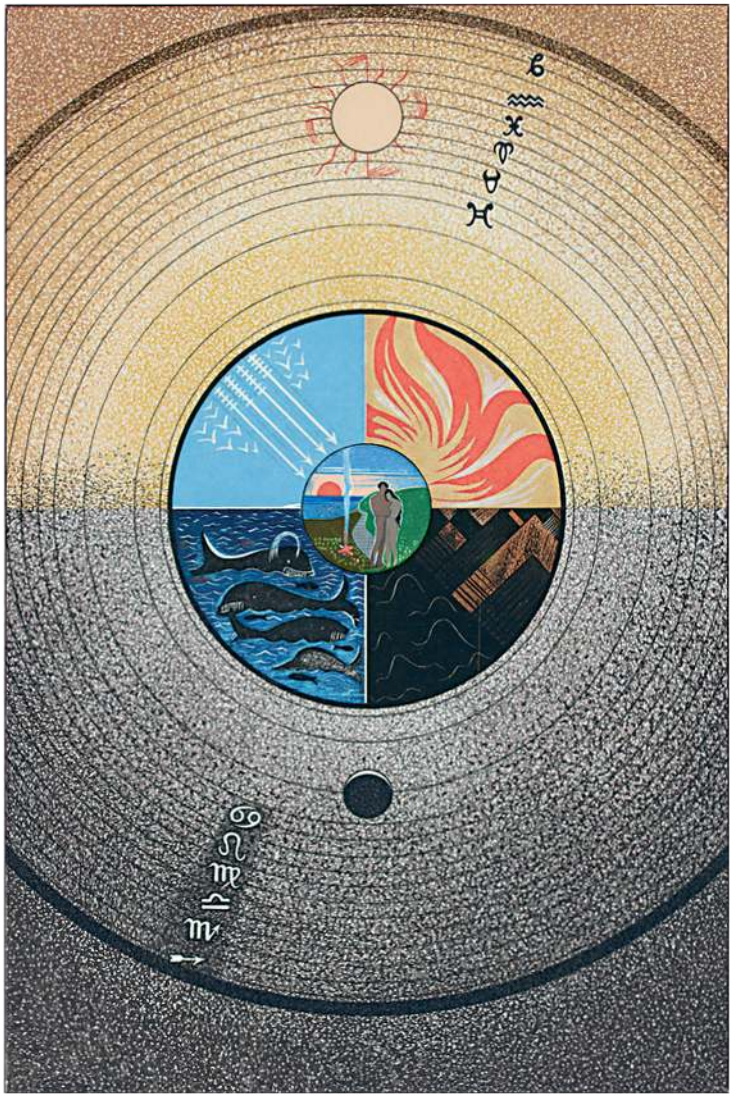
Birinci Perde
Birinci Sahne: Hoş Bir Yer - Alaca Karanlık....239
İkinci Sahne: İmparator Sarayı....245
Yan Taraflarında Bölmeler Bulunan Çok Geniş Bir Salon....257
Zevk Bahçesi....290
Karanlık Dehliz....298
Gündüz Gibi Aydınlatılmış Salonlar....304
Merasim Salonu....307

İkinci Perde
Birinci Sahne: Yüksek Kubbeli, Dar ve Gotik Bir Oda....317
İkinci Sahne: Laboratuvar....327
Üçüncü Sahne: Klasik Walpurgis Gecesi....335
Pharsalus Kırları....335
Yukarı Peneios'ta....338
Aşağı Peneios'ta....346
Yukarı Peneios'ta....356
Ege Denizi'nin Kayalıklı Koyları....377
Rodos Telkhinleri....387

Üçüncü Perde
Birinci Sahne: Sparta'da Menelaos'un Sarayı Önünde....397
İkinci Sahne: Kalenin İç Avlusu....423
Üçüncü Sahne: Arkadya....441

Dördüncü Perde
Birinci Sahne: Yüksek Bir Dağ....459
İkinci Sahne: Dağın Eteğinde....473
Üçüncü Sahne: Rakip İmparatorun Çadırı....491

Beşinci Perde
Birinci Sahne: Etrafı Açık Bir Yer....503
İkinci Sahne: Saray....507
Üçüncü Sahne: Karanlık Gece....513
Gece Yarısı....516
Dördüncü Sahne: Sarayın Büyük Ön Avlusu....523
Mezara Koyma....527
Beşinci Sahne: Dağ Geçitleri....537

FAUST

TRAGEDYA

İTHAF

(1-32)

Yaklaşmaktasınız yine, hayal meyal görüntüler,[1]
Öncelerden görünürdünüz bulanık bakışlarıma.[2]
Acaba sizleri tutmayı deneyeyim mi bu sefer?
Meyli var mı kalbimin böyle bir vehme hâlâ?[3]
Üşüşüyorsunuz! Peki, siz idare etmelisiniz meğer,
Etrafımdaki sis ve buğu içinden yükselirken göklere;
Yüreğim sarsılıyor gençlik heyecanıyla
Kafilenizin çevresinde esen büyülü nefesle.

Görüntüler getiriyorsunuz o neşeli günlerden,
Ve ufkumda bazı sevimli hayaller[4] yükselmekte;
Unutulmuş eski bir efsane misali hemen hemen,
İlk aşk ve dostluk[5] teşekkül etmekte
Hayatın karmaşık, yanıltıcı seyrinden
Acılar tazelenir ve keder duyulur yeniden
Evvel göçen dostları yad ederler
Talih o güzel saatlerini çaldı derler.

---

1 Şairin hayalinde henüz tam olarak somutlaşmamış görüntüler.

2 Bulanık bakışlardan kasıt, Goethe'nin gençlik çağlarındaki idrakidir. Gençlik çağlarında olayların zahirî görüntülerine aldanıyor ve fenomenler âlemine deruni bir bakışla dalamıyordu. Bu kavrayıştan yoksun olduğu için bakışı bulanıktı, olaylar arasındaki derin bağlantıları sezemiyor ve göremiyordu.

3 Vehimle şairin hayal gücü kastediliyor.

4 Bu hayallerle Goethe, babasını, kız kardeşi Cornelia'yı ve aynı zamanda Susanna von Klettenberg, Merck ve Lenz gibi dostlarını kastetmektedir.

5 Goethe burada ilk aşklarını hatırlamaktadır. Bunlar, Frankfurt'ta Grete'cik, Sesenheim'da Friederike Brion, Lotte Buff (Kestner), Lili Schönemann, Behrisch, Herder, Klinger ve Klopstock'tur.

İlk şarkılarını benim söylediğim ruhlar
Müstakbel şarkıları artık duymayacaklar;
Dağılıp gitti o sevimli kalabalıklar,
Ah, söndü gitti artık o ilk yankılar.
Yabancı kulaklarda yankılanıyor şarkım,
Yüreğime korku salıyor alkışları onların
Vaktiyle benim şarkımdan haz duyanlar,
Yaşıyorlarsa hâlâ, yolunu kaybetmiş şaşkınlar.[6]

Çoktandır sönmüş bir hasret sarıyor yüreğimi;
O sessiz ve ciddi hayaller âlemine duyulan,
Belirsiz nağmelerde yankılanmaktadır şimdi,
Fısıldadığım şarkım, Aiol arpı gibi uğuldayan.
İçime bir ürperti doluyor, gözyaşlarına boğuluyorum,
Şu katı yüreğimin yumuşayıp, inceldiğini hissediyorum;
Sahip olduğum şeyler uzaklarda bir hayal olurken,
Kaybolanların hiç farkı yok bence hakikatlerden.

[6] Yolunu kaybetmiş şaşkınlar Klinger ve Fritz Jakobi'dir.

SAHNEDE ÖN OYUN
(33-242)

Müdür, Tiyatro Şairi, Soytarı

MÜDÜR

Ben darlık ve üzüntü içindeyken, ikiniz,
Pek çok defalar bana yardım ettiniz,
Söyleyin bakayım, şimdi ne umuyorsunuz
Alman diyarındaki şu teşebbüslerimizden?[7]
Kalabalıkların hoşuna gitmeyi çok isterdim,
Çünkü onlar hem yaşar ve hem de yaşatır.
Direkler mevcut, tahtalar kuruldu
Herkes bir eğlence bekliyor oldu.
Çoktan oturdular bile kaşlarını kaldırmışlar
Sakince işte orada, bir de sürpriz bekliyorlar.
Ben bilirim halkın ruhunu okşayan şey nedir;
Hiç bu kadar zor durumda kalmadım nicedir.
Gerçi alışkın değiller en iyi eserlere onlar,
Yalnız hayret edilecek kadar çok okumuşlar.
Canlı ve yepyeni olması için bütün oyunların,
Nasıl etsek de manası da hoşumuza gitse onların?
Çünkü elbette kalabalıkların itiş kakış, akın akın
Koşuşturduğunu görmekteyim tiyatromuza, bakın,
Ve hem de şiddetli feryatlar ile zorlayaraktan
Girmeye kalkışmaktalar daracık kapımızdan[8]
Güpegündüz ve daha saat dört bile olmadan
İtiş kakış kasaya ulaşmaya çalışan

---

[7] O devirde temaşa faaliyeti hemen başlıca seyyar truplarla yürütülürdü. Weimar'a da bu truplar sık sık gelirdi. Goethe, Weimar tiyatrosunun idaresiyle yakından meşgul olmuştur.

[8] Kutsal Kitap'taki bir ayete gönderme var: "Dar kapıdan girin." (Matta 7:13).

Ve o kıtlık günlerinde fırınlar önünde
Ekmek kapışır gibi, bir bilet için hem de
Birbirini ezmekteler neredeyse.
Muhtelif insanlara tesir eden bu mucizeyi gösteren,
Yalnız şairdir, dostum, bugün yapıver sen de hemen!

ŞAİR

Ah bahsetme bana o renkli kalabalıklardan,
Bakınca onlara ilham perim uzaklaşır benden
Beni istemediğim bir girdabın içine çeken
O dalga dalga kalabalığı gösterme bana sen
Hayır, beni sakin göklerin geçitlerine götür,
Orada yalnız şair için çiçek açar pürneşe;
Orada kalbimizin ihsanı aşk ve dostluk,
İlahların eliyle yaratılır ve itinayla korunur

Ah! Şu sinemizin derinliğinden fışkıran,
Titreyerek kekelediği bu dudakların,
Belki de şimdi başarılı o gün başarısız olan
Her ne varsa, yutuverir gücü zalim anın
Çoğu zaman bir eser, nice yıllar bekler,
Tamamlanmış şekliyle sonra doğar.
Ani parıltı, ancak o an için var olandır,
Hakiki olansa gelecek nesillere kalandır.

SOYTARI[9]

Gelecek nesiller sözünü hiç duymasaydım.
Gelecek nesilden söz edecek olsaydım,
Acaba kim eğlendirecekti şimdiki nesli?
Madem eğlenmek istiyor varsın eğlensin.
Efendi bir delikanlının varlığı,
Hep bir şeydir, zannederdim.
Kendini rahatça ifade edebilen kişi,
Kızmaz maymun iştahlılığına halkın.
İster ki büyük bir kalabalık olsun da

[9] Düşündüğünü komik bir tarzda ifade eden ve bu şekilde halkı eğlendiren bu maskara tip, eski sahne eserlerinde sık sık görülür.

Adamakıllı sarssın onu karşısında
O yüzden mert ve örnek olun yalnız
Serbest kalsın hayal gücünüz, ihtirasınız,
Akıl, idrak ve duygunuz bütün sesleriyle
Bir koro hâlinde aksetsin, ama dikkat edin!
Şarlatanlığı buna dâhil etmek unutulmasın.

MÜDÜR

Fakat hele bırakın olay olsun yeterince!
İnsan seyre gelir, görmek ister elbette,
Kalabalıkların hayretle alık alık baktığı
Nice şeyler geçirdiniz mi gözler önünden
Orada davayı kazandınız demektir dünden
Adam oldunuz demektir, hem de çok sevilen.
Kalabalıkları kalabalıkla zaptedebilirsiniz elbet,
Herkes bizzat kendisi için bir şey seçer nihayet.
Bazılarına da bir şey vermiş olur, birçok şey sunan;
Böylece herkes memnun olarak ayrılır tiyatrodan.
Bir oyun mu sahneleyeceksiniz, bölün onu parçalara!
Bu neviden bir türlü yemeği yeter sizi mutlu kılmaya;
Düşünüldüğünden kolaydır bunu sahneye koymak
Neye yarar, sunsanız bile eserinizi bütün olarak?
Nasıl olsa seyirci yine onu didikleyip, parçalayacak.

ŞAİR

Hissetmiyorsunuz, ne kadar kötü olduğunu böyle bir sanatın!
Ve bunun ne kadar az yakıştığını gerçek sanatkâra!
Yarım yamalak işleri o asil beylerin
Görüyorum ki bir düstur olmuş sizde.

MÜDÜR

Böyle bir sitem beni incitmez:
Tesirli olmayı düşünen adam;
En iyi vasıtayı kullanmalı.
Düşünün ki, kolay bir iş yapacaksınız[10]

[10] **"weiches Holz zu spalten":** Yumuşak odunu yarmak tabiri, kolay bir iş yapmak manasında ve darbımesel gibi kullanılır. Aksi, "hartes Holz bohren", yani "zor iş yapmak".

Bir kere kim için yazı yazdığınıza bakınız!
Kimisi can sıkıntısından düşer buraya,
Kimisi tıka basa bir yemekten sonra,
Tabii en beteri şudur ki,
Bazıları gazetelerini okuduktan sonra gelir.
Bir maskeli baloya koşar gibi gelirler bize,
Bir meraktır sebep yalnız, koşup gelmelerine.
Gösteriş yapar moda kıyafetleriyle hanımlar
Ve ücret almadan rollerini oynarlar.
Ne hayal kuruyorsunuz şairlik tahtınızda?[11]
Neden neşelendiriyor sizi dopdolu bir tiyatro?
Sanat hamilerine yakından bakınız!
Bunların yarısı soğuk, yarısı kabadır.
Kimisi, oyundan sonra iskambil düşünür
Kimisi bir aşüfte koynunda vahşi bir gece düşler
Zavallı budalalar, niçin eziyet edersiniz?
O sevimli ilham perilerini ne diye üzersiniz?
Size söylüyorum, çok şey gösteriniz daha,
İşte o zaman şaşmazsınız hedefinizden asla,
Seyircileri şaşırtmaya bakın yalnızca,
Onları memnun etmek çok zordur elbette!—
Nedir sizi etkileyecek? Hayranlık mı acı mı?

ŞAİR

Sen git başka bir uşak bul kendine!
Şair, kendisine tabiatın bahşi olan
O en yüce hakkı, insanlık hakkını
Senin için günahkârca heba mı etsin!
Ne ile hareket ettiriyor bütün kalpleri?
Neyle mağlup ediyor bütün her şeyi?
Ahenk değil midir sinesinden taşan,
Ve dünyayı yeniden kalbinde kavrayan?
Eğer tabiat sonsuz ipini gelişigüzel,
Bükerek mekiğe sarmaya zorlarsa,

---

[11] **"Dichterhöhe":** Şairler tepesi demektir; ancak bununla kastedilen şairlerin fildişi kulesidir. Güzel sanatlarla meşgul olanların mabedi sayılan Parnassos Dağı ima edilmektedir.

Ve bütün varlığın bu ahenksiz kalabalığı,
Can sıkıcı, karmakarışık sesler çıkarırsa—
Kimdir sonsuz ve seyyal silsileyi ayıran
Canlandıran, ahenkle oynatan, kımıldatan?
Kimdir teker teker çağıran o umumi ayine,
Mükemmel ahenklerin gerçekleştiği o yere?
Kimdir ihtirasların fırtınasını kudurtan,
Akşam kızıllığını harikulade tutuşturan?
Baharın bütün güzel çiçeklerini
Kim serper sevgilinin geçtiği patikalara?
Kim önemsiz yeşil yapraklardan örer
Muhtelif hizmetlerin şeref çelengini?
Kim garanti eder Olympos'u? İlahları cem eder
Şairde tecelli eden de insan kudretidir elbet.

SOYTARI

Öyleyse kullanın bu güzel güçleri
Bir aşk macerasına girişir gibi,
İcra edin şairlik sanatınızı!
Tesadüfen yaklaşır birbirine insan, hisseder,
Kalır orada ve giderek bağlanır birbirine;
Mutluluk önce artar, sonra tartışma başlar
Hayran olur, sonra acılar sökün eder yine
Bir de bakmışsın ki roman hazırlanmış bile,
Bırakın biz de böyle bir oyun verelim öyleyse!
Dalalım insan hayatının derinliklerine hem de!
Herkes yaşar onu, çoğu olmaz bile farkında
Ancak kavradığın yerdir ilginç olan da,
Rengârenk tablolarda pek az berraklık,
Çokça yanılgı ve hakikat titrek bir ışık.
En iyi içki dahi hazırlanır böylece,
O herkesi teskin eden, neşe veren herkese.
Sonra toplanır gençliğin güzel güzideleri
Oyununuz önünde ve dinler beyan edileni
Sonra emer her hassas yürek,
Hüznün gıdasını eserinizden,
Sonra kâh şu kâh bu duygu tahrik olur,

Herkes kendi gönlünde taşıdığını görür
Seyirci ağlamaya ve gülmeye müheyyadır,
Coşkuyu yüceltir, görüntüden haz alır;
Bir şey beğendiremezsin işini bitirmişe;
Olgunlaşmakta olan kişi müteşekkir olur daima.

ŞAİR

Öyleyse o yılları da geri ver bana,
Keza bizzat inkişaf hâlindeydim daha
Zira içimde nice şarkılar menbaı
Muttasıl yenilerini doğurmaktaydı,
Çünkü elan örtüyordu dünyamı sisler,
Vadediyordu tomurcuk henüz mucizeler
O zamanlar, cömertçe vadileri süsleyen
Binlercesini dermiştim o çiçeklerden
Hiçbir şeyim yoktu ama çok şeye sahiptim:
Hakikat iştiyakı ve yalandan duyulan zevke!
Dizginlenmeyen o ihtirasları,
Derin acılarla dolu saadetini ver,
Nefretin gücünü, aşkın kudretini,
Geri ver bana gençliğimi!

SOYTARI

Savaşlarda seni düşman sıkıştırdığında,
En güzel kızlar zorla boynuna sarıldığında,
Koşu yarışının uzaklardaki o çelengi
Zor ulaşılan hedeften göz kırptığında,
Baş döndürücü bir danstan sonra,
Geceler boyu içip eğlenmek gerektiğinde
Aziz dostum, ihtiyaç duyacaksın gençliğe mutlaka.
Lakin bilinen şu telli sazı
Cesaret ve zarafetle çalmak,
Kendi tayin ettiğiniz hedefe doğru
Hoş yanılgılarla yürümek,
İşte vazifeniz budur, yaşlı beyler,
Bundan dolayı size azalmaz saygımız.
Denildiği gibi yaşlılık çocuklaştırmaz insanı,
Sadece gerçek çocuklar olarak bulur bizi.

MÜDÜR

Yeteri kadar lakırtı edildi,
Artık faaliyetleri de göreyim!
Birbirinize iltifatlar yağdıracağınıza
Biraz faydalı şeyler de yapılabilirdi.
Hep hâletiruhiyeden bahsetmek neye yarar?
O görünmez asla tereddüt gösterene.
Şair addediyorsanız kendinizi eğer,
O zaman hâkim olunuz şiire!

Neye muhtaç olduğumuz malum size,
Sert içkiler yudumlamak isteriz;
Haydi bakalım hazırlayıverin onu!
Bugünün işini yarına bırakmamalı,
Hiçbir günü boş geçirmemek gerek,
Yapışmalı mümkün olanın yakasına
Cesaret ve azimle derhâl yakalamak gerek,
İstemez sonra bir daha elinden kaçırmak
Ve sürdürür etkisini, çünkü mecburdur buna.

Bilirsiniz bizim Alman sahnelerinde
Denemekte herkes dilediğini;
O yüzden bugün esirgeyin beni
Ne dekorları, mekanizmaları ne de!
Gökyüzünün büyük ve küçük ışığını kullanın,
Yıldızları da istediğiniz gibi harcayın;
Su, ateş ve kayalıklardan,
Eksik yoktur hayvan ve kuşlardan.
Öyleyse şu daracık tahta tiyatroda yavaş yavaş
Yürüyüp bütün mükevvenatın etrafını dolaş,
Ve adımlayarak ihtiyatlı bir hızla
Gök'ten inip Dünya yoluyla Cehennem'e yaklaş.

GÖKTE PROLOG

(243-353)

Tanrı, Melekler Ordusu, sonra Mefistofeles[12]
Üç baş melek öne geçerler

REFAİL

Güneş, eski minvalde inletiyor fezayı[13]
Yarışan kardeş kürelerin ses ahenginde,
Sona erdiriyor mukadder seyrini
Yıldırımların hız uğultularıyla.

---

[12] **Mefistofeles:** Şemsettin Sami lügatinde bir sıfat gibi "ahlaksız", "şeytanetkâr", "habis" diye tarif edilmiştir. Dr. Wilhelm König'in *Faust*'u yorumlayan eserinde, bunun ya Yunanca "Faust'u sevmeyen" demek olan mi Faustofilis'ten, veya "ışığı sevmeyen" manasına gelen mi fotofilis'ten alınmış veyahut da İbranice ahlak bozan manasındaki mephis ile yalancı sıfatını ifade eden topal kelimelerinin birleştirilmesinden husule getirilmiş olması ihtimalinden bahsediliyor. Meyer'in *Küçük Ansiklopedi*si'nde ise: "Goethe'nin meşhur eserinde Faust'un şeytani arkadaşı olup, bunun şimdiye kadar tatmin edici bir tefsiri bulunmamıştır," denilmektedir. Bence Mefistofeles, bizim bildiğimiz Şeytan'ın ta kendisidir.

[13] Antik Dönem'den beri kürelerin bir harmoni içerisinde oldukları, daha doğrusu bir musiki icra ettikleri tasavvur edilmiştir. Eskiden beri gelen bu inanış hem ilmî hem de edebî metinlere aksetmiştir. Goethe bu durumdan elbette haberdardı ki *Wilhelm Meister'in Çıraklık Yılları* başlıklı romanın çeşitli yerlerinde "Gesang der Sphären"den (Kürelerin Terennümü) söz etmektedir (Bd. 7, S. 73, 36).
Pythagoras teorisine göre Güneş ve küreler arasında bir ahenk ve ölçülü bir mesafe vardır. Pythagoras'a göre, kürelerin seyirleri esnasında meydana gelen sesler ahenkli bir musiki oluşturmaktadır.
Bu itibarla "Die Sonne tönt" cümlesini "Güneş fezayı inletiyor" şeklinde, "Wettgesang" tabirini "yarışan kardeş kürelerin ses ahengi" diye tercüme ettim. "Donnergang" tabiriyle burada, fezada bir uğultu husule getirecek derecede süratli bir seyir mevzubahis olduğu için, "yıldırım hızı" şeklinde tercüme etmeyi uygun buldum.

Sırrına vâkıf olmasa da kimseler,
Onu seyretmek güç verir meleklere,
Akla hayale sığmayan o büyük eserler
İlk gündeki gibi harikuladedir yine.

CEBRAİL

Ve hızla inanılmaz bir hızla hem de,
Dönüyor etrafında yeryüzü ihtişamıyla;
Cennet'in aydınlığı değişmekte
Derin ve korkunç gece karanlığıyla.
Köpürüyor deniz, geniş akıntılar
Kayaların derin diplerinde,
Ve sürükleniyor deniz ve kayalar
Kürelerin sonsuz hızlı dönüşüyle.

MİKÂİL

Uğuldayarak birbirini kovalar fırtınalar
Denizden karalara, karalardan denize
Kudurmuşçasına zincirler teşkil eder
Etraflarında derin tesirler bırakırlar.
Şiddetli gök gürültüsünden önce
Müthiş bir şimşek çakıyor yıkıcı.
Tanrım, senin elçilerindir yine,
Yücelten gününün asude seyrini.

ÜÇ MELEK BİRDEN

Sırrına vâkıf olmasa da kimseler,
Onu seyretmek güç verir meleklere,
Akla hayale sığmayan o büyük eserler
İlk gündeki gibi harikuladedir yine.

MEFİSTOFELES

Ey Tanrım, mademki bir kez daha bize yaklaşarak,
Hâlimizi, işlerin nasıl gittiğini soruyorsun
Ve sair zamanlarda da görürdün beni mutat olarak,
Artık beni kalabalığın arasında görüyorsun.
Bağışla, öyle parlak sözler söyleyemem ben,
Hatta alay etseler de etraftakiler benimle;

Gülmeyi unutmuş olsaydın bile sen,
Seni güldürürdüm ben belagatimle.
Güneş ve dünyalardan söz etmeyi bilmem,
Sadece insanların nasıl acı çektiğine şahidim ben.
Dünyanın küçük tanrısı hep aynı minvalde
Ve ilk günkü gibi acayip bir hâlde.
Birazcık daha iyi yaşayacaktı galiba,
Vermeseydin ona göklerin ışığından bir ziya;
Akıl diyor o buna ve bundan maksadı ancak
Bütün hayvanlardan daha beter hayvan olmak.
Affınıza istinaden söyleyeyim ki o bana
Uzun bacaklı ağustos böceği gibi gelmekte;
Hani şu daima uçan ve uçarken sıçrayan,
Ve aynı zamanda çayırda hep o eski şarkıyı söyleyen;
Hep otların arasında kalsa gene iyi!
Burnunu sokmadığı pislik yok gibi.

TANRI

Söyleyecek başka şeyin yok mu bana?
Şikâyete mi gelirsin daima?
Hiç mi bir şey yok yeryüzünde beğendiğin?

MEFİSTOFELES

Hayır, Tanrım! Dünyada her şey çok fena daima.
O kara günlerinde acıyorum insanlara
Hatta bizzat eziyet dahi edemiyorum bu zavallılara.

TANRI Tanıyor musun Faust'u?

MEFİSTOFELES Şu Doktor'u mu?

TANRI Benim kulumu!

MEFİSTOFELES

Pek doğru! O, başka bir tarzda kulluk ediyor size
Dünyevi değil ahmağın yiyip içtiği bile.
Uzaklara sürüklüyor onu hoşnutsuzluğu,
O kendi çılgınlığının bilincinde kısmen;

Gökyüzünden en güzel yıldızları istiyor bu,
Hem de her türlü yüksek zevki yeryüzünden,
Bütün uzaklar ve bütün yakın yerler
Tatmin etmiyor coşkun sinesini.

TANRI

Bana zihni karışmış bir hâlde etse de hizmet
Yakında vuzuha kavuşturacağım onu elbet.
Bahçıvan anlar ki ağaç yeşillendiğinde
Gelecek yıllar süsleyecektir onu çiçek ve meyveyle.

MEFİSTOFELES

Nesine girersiniz bahse? Ancak kaybedersiniz bahsi!
Eğer bana lütfedip verirseniz,
Onu kendi yoluma sevk etme izni

TANRI

Yeryüzünde yaşadığı müddetçe,
İstediğini yap, yasak yok sana,
Yanılır insan cehdügayret ettikçe.[14]

MEFİSTOFELES

Teşekkür ederim size; zira ölülerle
İsteyerek uğraşmadım asla.
Dolgun ve taze yanakları severim daha fazla.
Cesetlerle işim olmaz benim;
Fareyle oynayan kediyi andırır hâlim.

TANRI

Pekâlâ, olsun nasıl arzu edersen!
Çekip al bu ruhu asli kaynağından
Ve eğer onu yakalayabilirsen,
Kendi yolundan uçuruma sürükle,
Ve utan, itiraf etmek zorunda kalırsan:
Karanlık ihtirasları içinde bile,
Doğru yolun bilincindedir iyi bir insan.[15]

[14] "İnsan yaratılışı itibarıyla iyi midir, fena mıdır?" münakaşasında Goethe, insanın iyi ve necat bulmaya layık olduğu tezini tutuyor.

[15] Tanrı ile Şeytan bahse tutuşmuş oluyorlar. İleride ayrıca Faust'la Şeytan da anlaşma şeklinde bir bahse girecekler.

MEFİSTOFELES

Peki, öyle olsun! Uzun sürmeyecek bu iş zaten.
Hiç korkum yok bu giriştiğim bahisten.
Eğer maksadıma erişecek olursam,
İzin verin, kutlayayım zaferimi gururla.
Toprak yesin varsın, hem de hazla,
Tıpkı yaşlı teyzem gibi, o meşhur yılan.[16]

TANRI

O zaman da serbestçe çıkabilirsin huzuruma;
Benzerlerinden asla nefret etmedim.
Bütün münkir ruhlar arasında
En az yük hokkabaz Şeytan'dır benim için.
Gayretleri gayet kolay gevşer insanoğlunun
Mutlak rahatı ister biraz vakit geçince;
Şeytan'ı yoldaş ettim ben de yanına onun
Tahrik etsin, etkilesin, o da yaratsın diye.
Ama sizler, Tanrı'nın gerçek oğulları,
Zevkine varın bu canlı ve zengin güzelliklerin!
Oluşan, ebedî müessir olan ve yaşayan,
Kuşatır sizi kollarıyla sevgi ve şefkatin
Ve ne varsa müphem görüntüler içinde uçan
Sürekli düşüncelerinizle onu raptedin.

Gök kapanır, baş melekler dağılır

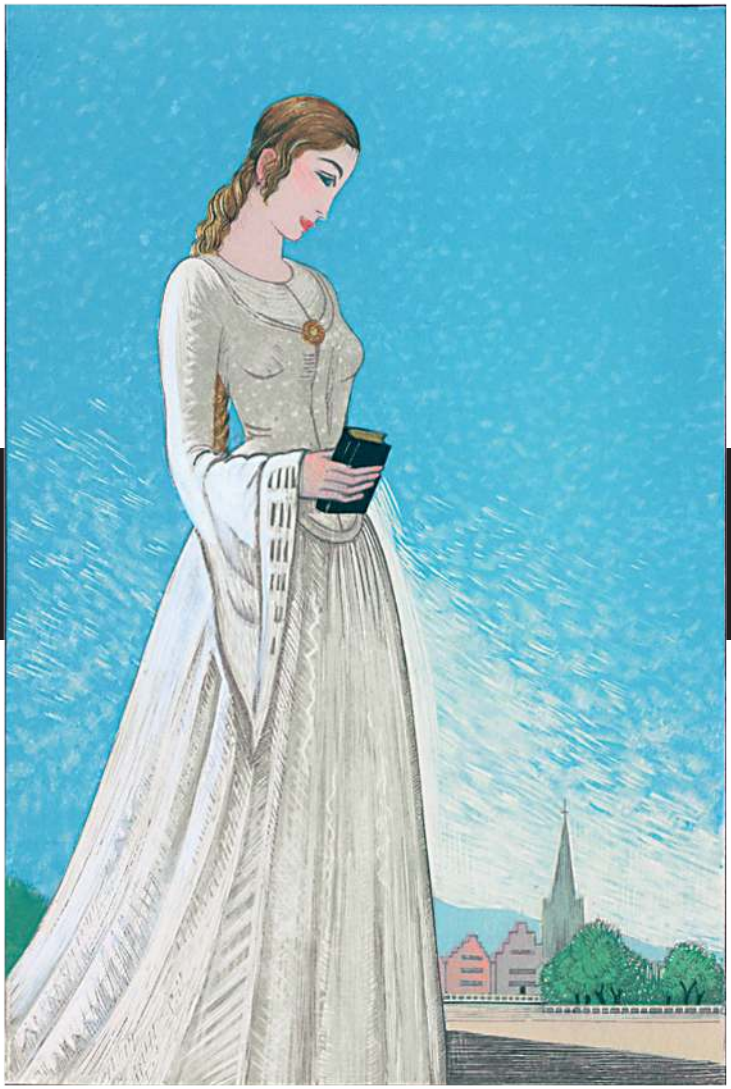
MEFİSTOFELES

Yalnız başına

Memnunum, İhtiyar'ı görmekten ara sıra,
Onunla arayı bozmaktan sakınırım elbet.
Yüce Tanrı'nın Şeytan'la bile böyle insanca
Konuşması hoştur gayet.

---

[16] Cennet'te meyvesi yasak olan "iyilik ve kötülük" ağacından yemek ve Âdem'i de yemeye teşvik etmek için Havva'yı kandıran ve bu bakımdan Şeytan'la çok yakından akraba olan yılana Tanrı şöyle demişti: "Bunun üzerine RAB Tanrı yılana, 'Bu yaptığından ötürü bütün evcil ve yabanıl hayvanların en lanetlisi sen olacaksın,' dedi, 'karnının üzerinde sürünecek, yaşamın boyunca toprak yiyeceksin.'" (Kutsal Kitap, Yaratılış 3:14-15).

TRAGEDYANIN BİRİNCİ KISMI

FAUST I

(354-4612)

GECE
(354-807)

Yüksek kubbeli, dar ve gotik bir odada Faust,
müteheyyiç bir hâlde, yazı masasının başında,
iskemlesinde oturmaktadır

Ah işte artık felsefe
Tıp ve hukuk, heyhat!
Büsbütün tahsil ettim ateşli bir gayretle
Ve maalesef bir de ilahiyat.[1]
Şimdi zavallı bir budalayım, şurada işte,
Eskisinden daha akıllı değilim yine de;
Üstat, hatta doktor diyorlar bana gerçi
Ve tutup burunlarından tilmizlerimi,
sürükleyip duruyorum on yıldan beri
İte kaka, yalan yanlış, bir aşağı bir yukarı—
Hiçbir şey bilemeyiz, bunu görüyorum ben,
Ama yüreğimi yakıyor bu durum hepten.[2]

Gerçi ben bütün o ekabirden,
Daha akıllıyım doktor, üstat, yazar ve papazlardan;
Hiçbir kuruntu ve hiçbir şüphe kemirmiyor içimi

---

[1] Maalesef teoloji yani ilahiyat demesinin sebebi, teolojinin çözmeye çalıştığı sırların bilim marifetiyle kati olarak temellendirilmesidir. Faust bunu başaramadığı için hem teolojiye ve hem de bilime olan inancını kaybetmiştir. Burada Faust, şüphenin ağına takılmaktan öte, ümitsizlik girdabına düşmüş görünüyor.

[2] Mutlak bilgi ve mutlak hakikate varma ihtirası. Halbuki Kant zaman ve mekân gibi "a priori" bağlantılar dolayısıyla mutlak bilgiye varılamayacağını tespit etmiş. Du Bois Reymond ise duygu uzuvlarının yetmezliği dolayısıyla "ignorabimus" -bilemeyeceğiz- demişti.

Ne Şeytan'dan korkarım ne Cehennem'den şimdi.
Bunun için bütün neşemi kaybetmişim ben,
Bir şeyi hakkıyla bilirim diye böbürlenmem
İnsanları düzeltecek ve doğru yola sevk edecek
Bir şeyler öğretebileceğimi hayal etmem pek.
Ne param var ne malım mülküm,
Ne de dünyada şan ve şöhretim;
Köpek bile daha fazla yaşamak istemez böyle!
Bu sebepten verdim ben de kendimi sihre,
Belki ruh kudreti ve dili marifetiyle,
Aşikâr olur bazı sırlar bana;
Bilmediğim şeyleri terler dökerek sıkıntıdan,
Söyleme ihtiyacı duymayayım hiçbir zaman
Kâinatı en içinden bir arada tutan şeyi,
Bilmek, anlamak istiyorum tabii,
Görürsem bütün yaratıcı güçleri ve tohumları,
Artık yapmayacağım bir daha kelime oyunları.
Ey dolunay, keşke son bir defa
Görmüş olsaydın ızdırabımı bir daha,
Böylece bazı gece yarıları,
Şu masanın başında uyanık kaldığımı:
Sonra kitap ve kâğıt yığınları üzerinden,
Ey hüzünlü dost, görünürdün bana sen!
Ah! Keşke gezebilseydim dağ doruklarında
Senin o pek sevimli hoş ışığında,
Mağaraların etrafında ruhlarla süzülsem,
Alaca karanlıklarda çimenlerde dolaşsam
Bütün bilgi dumanlarından kurtulsam,
Senin şebneminde yıkanıp şifa bulsam!
Yazık! Hâlâ zindanda mıyım ben?
Hatta sevimli gök ışığı[3] bile girerken
İçeriye şu resimli boyalı camlardan
Lanet olası kasvetli duvar deliğindeyim ben!
Kitap yığınlarıyla sınırlı
Kurtların kemirdiği, tozla kaplı,
Ve yığılı ta şu tavana kadar,

[3] Gök ışığıyla kastedilen güneştir.

Solmuş sağa sola tıkılı kâğıtlar;
Etraf bardak ve kutularla doldurulmuş,
Her taraf aletlerle dopdolu olmuş,
Atalardan kalma ev eşyalarıyla dolmuş—
İşte senin dünyan! Güya dünya buymuş!

Ve hâlâ soruyor musun, kalbinin
Niçin sıkıştığını korkuyla göğsünde?
Ve anlaşılmaz bir acı niçin
Bütün hayat heyecanlarını engellemekte?
Tanrı'nın içinde insanı yarattığı
Canlı tabiat yerine, çevrende
Ölü kemikleri ve hayvan kaburgaları
Yalnız duman ve küf var sadece.

Fırla! Kalk! Dışarı çık, şu geniş tabiata!
Şu sırlarla dolu kitabın rehberliği,
Nostradamus'un[4] yazdığı kendi eliyle,
Rehber olarak sana yetmez mi?
Sonra anlayacaksın seyrini yıldızların,
Ve eğer tabiat sana kılavuzluk ederse,
O vakit açılacak ruh kudretin,
Çözersin ruhların hitabını birbirine.
Öyle beyhude düşüncelere dalma,
İlahi işaretler izah eder sana:
Ey ruhlar, süzülüyorsunuz etrafımda;
Duyuyorsanız, cevap verin bana!

Kitabı açar ve makrokozmosun[5] *işaretini görür*
Ah! Nasıl bir neşe kaplıyor şu an

---

[4] **Nostradamus:** 1503-1566 yılları arasında yaşamış Fransız doktor, astrolog, Michel de Nostredame. Burada kastedilen kitap, Nostradamus'un yazdığı *Prophécies*'tir. -en.

[5] **Makrokozmos:** evren, doğa; mikrokozmos: insan; pansofistlere göre, örneğin Jakob Böhme'ye göre "makrokozmos"un küçük boyuttaki bir yansımasıdır. Bu iki dünya (yıldızlar, metaller, insan organları; özellikleri) arasındaki sihirli ilişkiler, birbirlerini etkileyen güçlerin geometrik şekillerle açıklandığı işaretlerle gösterilirdi.

Ansızın bütün duygularımı!
Taze, ilahi hayat neşesinin alevlenerek yeniden
Hissediyorum sinir ve damarlarımda dolaştığını.
Yoksa şu içimdeki fırtınayı dindiren
İşaretleri yazan bir Tanrı mıdır ki,
Zavallı kalbimi neşeyle dolduran
Ve esrarengiz bir tarzda etrafımdaki
Şu tabiat güçlerinin sırlarını bana açan?
Yoksa Tanrı mıyım ben de? Bir ışık doğuyor içimde!
İşte görüyorum yaratıcı tabiatı ben
Ruhumun önünde en net çizgileriyle.
İlk defa şimdi anlıyorum söylediklerini bilgenin:
"Kapalı değildir ruhlar âlemi;
Duyguların kapalı, kalbin ölü!
Kalk, mahzun olma, ey öğrenci,
Tan kızıllığında yıka fani göğsünü!"

İşarete bakar
Her şey nasıl da bütün olmak için toplanıyor,
Bir varlık diğerinde müessir olup onda yaşıyor!
Semavi kuvvetler nasıl aşağı inip yukarı yükseliyor
Ve altın kovalarını birbirlerine sunuyor!
Bereket saçan kanatlarla onlar,
Gökten inip yeryüzüne dalıyorlar
Ahenkle bütün kâinatı çınlatıyorlar!
Nasıl bir oyun bu! Fakat ah! Bir oyun fakat!
Seni nereden kavramalıyım, ey sonsuz tabiat?
Ya sizler, ey memeler? Menbaısınız bütün hayatın,
Gökler ve şu yeryüzü size bağlı her dem,
Size can atıyor şu yorgun sinem,
Siz akıyor, doyuruyorsunuz, boşuna mı böyle açlıktan kıvranayım?

İsteksizce kitabı açar ve Arz'ın Ruhu'na ait işareti görür
Bu işaret başka türlü etkiliyor beni!
Ey Arz'ın Ruhu, bana daha yakınsın sen;
Kuvvetlerimin arttığını hissediyorum şimdiden,
Alevleniyorum taze şarap içmiş gibi.

Cesaretim var dünyaya atılmaya
Bu toprağın acısını, zevkini taşımaya,
Fırtınalarla altüst olup boğuşmaya
Ve batan geminin çatırtısına aldırmamaya!

Bulutlar toplanıyor üstümde—
Işığını gizliyor Ay—
Sönüyor lamba!
Dumanlar tütüyor! Kızıl ışıklar çakıyor
Başımın üzerinde— Yukarıdan
Bir sağanaktır boşanıyor
Ve her yanımı sarıyor!
Hissediyorum süzüldüğünü etrafımda, ey çağırdığım Ruh,
Ortaya çık!
Ah! Kalbim sanki yerinden fırlayacak!
Bütün benliğim
Yeni duygularla altüst oluyor!
Sana teslim olduğunu hissediyorum bütün kalbimin!
Hayatıma mal olsa da, ortaya çıkmalısın, görünmelisin!

Kitabı eline alarak, esrarlı bir şekilde ruh çağırma işaretini söyler. Kırmızı bir alev çıkar. Alevin içinde Ruh belirir

RUH

Kim çağırıyor beni?

FAUST

Başını öteye çevirerek
Korkunç surat!

RUH

Beni kudretle kendine çektin,
Emerek üstünden küremin
Şimdiyse…

FAUST

Of! Katlanamıyorum sana!

RUH

Sesimi duymak, yüzümü görmek için bir an,
Yalvarıyorsun bana kesilircesine nefesin;
Baş eğdirdi bana, şiddetli yalvarışın senin,
İşte buradayım! Ey üstün insan,
Ne acınası bir korku sarıyor seni!
Nerede feryadı ruhunun, hani?
Nerede içinde bir dünya yaratan kalbin,
Onu besleyen, taşıyan ve neşeyle coşan kalbin?
Bizi ruhlar seviyesine yükselten kalbin?
Sesi bana akseden Faust, hani neredesin
Var gücüyle bana doğru gelen?
Sen misin, şu nefsimden ürken,
İliklerine kadar titreyen,
Korkudan kıvrılmış bir solucan mısın sen?

FAUST

Alevden hayalet senden mi çekineceğim?
Benim, ben Faust'um, senin benzerinim!

RUH

Hayat tufanlarında, iş fırtınalarında
İniyor, çıkıyorum,
Oraya buraya atlıyorum!
Doğum ve mezar,
Sonsuz bir deniz,
Değişen bir örgü,
Ateşli bir hayat,
Çalışıyorum hızla akan zamanın tezgâhında
Ve canlı libaslar dokuyorum uluhiyete.

FAUST

Şu engin dünyayı dolanıp duran faal ruhsun sen,
Kendimi ne kadar sana yakın hissediyorum ben!

RUH

Sen ancak idrak ettiğin ruha benziyorsun,
Bana değil!
Ortadan kaybolur

FAUST

Olduğu yere yıkılarak
Sana değil?
Öyleyse kime?
Tanrı'nın suretiyim ben!
Sana dahi benzemem!

Kapıya vurulur
Allah kahretsin! Biliyorum, benim çömezim bu—
İşte en güzel mutluluğum tarumar oldu!
Büsbütün şu hayal dünyasını
Şu hissiz sahtekâr yıkmalı mıydı!

Wagner, sırtında ropdöşambır, başında bir takke,
elinde de bir lamba olduğu hâlde içeri girer.
Faust gönülsüz bir şekilde ona döner

WAGNER

Affedersiniz! inşat ettiğinizi işittim;
Bir Yunan trajedisi okuyordunuz herhâlde?
Ben de bu sanattan biraz yararlanmak isterim,
Zira çok önem veriliyor buna bugünlerde.
Çokca dinledim övgüyle bahsedildiğini
Bir komedyenin bir papaza ders verebildiğini.

FAUST

Evet, eğer o papaz bir aktörse;
E tabii hiç olmayacak şey de değil.

WAGNER

Ah! İnsan böyle kendi müzesine[6] kapanıp kalmışsa,
Ve dünyayı sadece tatil günlerinde görüyor,
Ve yalnız uzaklardan bir dürbünle seyrediyorsa,
İkna marifetiyle nasıl idare etsin dünyayı?

---

[6] Müze burada ilham perilerinin evi, yani çalışma odası anlamında kullanılmaktadır.

FAUST

Eğer o istidat yoksa, elde edemezsiniz sonradan,
Eğer o kopup gelmiyorsa ruhunuzdan,
Ve derin, güçlü bir hazla
Bütün dinleyicilerin kalbini fethetmiyorsa
Beyhude uğraşmayınız! Başka bir ziyafet sofrasının
Artıklarını karıştırın, sebzeli bir yahni hazırlayın!
Ve cılız alevler çıkıncaya dek üfleyin
İçine ateşi sönmüş kül yığınlarının!
Hayran olur size çocuklar ve maymunlar,
Tabii hoşunuza gidecek olursa bunlar.
Fakat eğer söz gönlünüzden kopup gelmiyorsa
İmkânsızdır bağlamanız gönülleri birbirine.

WAGNER

Konuşmacıyı mutlu kılan söylevidir ancak,
Oysa ben daha çok gerilerdeyim muhakkak.

FAUST

İnsan dürüstçe bir kazanç arasın!
Çın çın öten bir ahmak olmasın!
Akıl ve sağduyu kendini gösterir elbet,
Bunun için fazla sanata yoktur hacet!
Ciddi olarak bir şey söylemek istiyorsanız,
Kelimelerin peşinden koşmaya yok ihtiyacınız.
Evet, sizin göz boyamak için zaman zaman
Attığınız o parlak nutuklar
Bunaltıcıdır sisli rüzgârlar kadar,
Hazan mevsimi kuru yaprakları hışırdatan!

WAGNER

Ah Tanrım! Sanat uzun;
Ömrümüz kısadır.
Lakin kritik çalışmalarım esnasında,
Başım sıkışıyor, göğsüm daralıyor çok defa.
Meğer ne zormuş kaynaklara götüren
O vasıtaları elde edememek hemen!

Ve daha yarı yola varmadan
Ölür gider şu zavallı Şeytan.

FAUST

İlahi bir kaynaktan değil midir, parşömen?
Ebediyen dindirir susuzluğunu bir yudumu
Gidermiş olmazsın susuzluğunu sen,
Eğer o çağıldamazsa senin kendi ruhundan bu.

WAGNER

Affedersiniz! Büyük bir zevktir,
Çağların ruhuna dalıvermek;
Bir âlimin bizden önce ne düşündüğünü görmek,
Ve nihayet en son ne kadar ilerlediğimizi fark etmek.

FAUST

Evet, ta yıldızlara yükseldik!
Dostum, geçmiş zamanlar
Yedi mühürlü kitaptır bizim için.
Eski zamanların ruhu dediğiniz sizin
Aslında bizzat kendi ruhunuzdur
Çağları aksettiren de odur.
Cidden acınası bir durum çoğu zaman!
Sizden ilk bakışta uzaklaşmakta insan.
Bir hırdavat odası, bir çöp bidonu,
Olsa olsa bir saray dalkavukluğu,
İsabetli, kullanışlı maksimler
Ancak kuklaların ağzına yakışır şeyler!

WAGNER

Ama ya dünya! İnsanın kalbi ve ruhu!
Herkes birazcık anlamak ister bundan.

FAUST

Evet, buna anlamak denirse tabii!
Kim söyleyebilir bunu lafı uzatmadan?
Çok az kişi, birazcık anlar bundan,
Onlar da budalaca saklamadılar kalplerindekini,

Duygu ve düşüncelerini halka ifşa ettiler,
Bu yüzden yakıldılar yahut çarmıha gerildiler
Rica ederim dostum, çok geç oldu artık,
Burada kesmeliyiz sözü bu seferlik.

WAGNER

Sizinle böylece bilgince konuşmak için,
Uyanık kalmaya devam etmek isterdim.
Ne var ki paskalyanın ilk günü yarın
Lakin bir iki soruma daha müsaade edin
Canla başla kendimi ilme, bilgiye verdim,
Bildiğim çok gerçi, lakin her şeyi bilmek isterim.
Çıkıp gider

FAUST

Kendi kendine
Bütün ümidini kaybetmiyor insan,
Mütemadiyen boş işlerle uğraşan,
Haris elleriyle kazıp hazineler arayan,
Sevinir, neşelenir bulunca bir solucan!

Bütün ruhların etrafımı sardığı bir yerde,
Caiz midir orda duyulsun bir insan sesi de?
Fakat ah! Bu seferlik müteşekkirim sana
Şu yeryüzündeki insanların en zavallısına.
Kurtarıverdin beni bir ümitsizlikten,
Ki duygularımı altüst edecekti birden.
Ah! O hayalet büyüktü öylesine
Hissettim kendimi sanki bir cüce.
Uluhiyetin bir suretiyim ve öyle geliyor ki bana
Adamakıllı yaklaştım sonsuz hakikat aynasına
İlahi ihtişam ve vuzuhta benliğimi tadıyorum
Ve faniliğimi üzerimden kaldırıp atıyorum;
Ben ki melekten üstünüm, hür kudretimi
Tabiatın damarlarından akıtarak
Ve, yaratarak, tanrılar gibi yaşamak
Hülyasına kaptırdım kendimi,
Nasıl ödemeliyim şimdi bedelini?
Gök gürültüsüne eş bir söz mahvetti beni.

Sana kendimi eşit görmeye kalkışamam;
Seni çekme kudreti elimde olsa da,
Gücüm kâfi gelmez seni tutmaya.
O mutlu anda kendimi pek küçük,
Ama öylesine de büyük hissetmiştim.
Sen gaddarca geri çevirdin beni oysa
O müphem insanlık mukadderatına.
Bana neden sakınacağımı öğretecek kim?
İçimdeki ihtirasa mı kulak vermeliyim?
Ah! Izdıraplarımız gibidir bizzat fiillerimiz de,
Hayatımızın akışına engel oluyorlar neticede.

Zekânın tadacağı en mükemmel şeye,
Yabancı duygular musallat olur daima;
Nail olunca iyilik tarafına bu dünyanın,
En iyi şeyleri hülya ve kuruntu sayarız.
Bize hayat bahşeden harikulade duygular
Şu dünya hercümercinde donup kalırlar.
Ümitlere kapılarak metin bir uçuşla
Muhayyile ebediyete kanatlanınca,
Aslında küçük bir mekân dahi kâfi gelir ona
Kaybolunca mutluluk zamanın girdaplarında.
Hemen yerleşir kalbin derinliklerine Kaygı,
Orada müessir olur, yaratır gizli ızdırapları.
Huzursuz çırpınıverir, rahatımızı kaçırır Kaygı
Mütemadiyen yeni maskeler takınır Kaygı,
Gâh bir ev ve çiftlik, gâh kadın ve çocuk, gâh hançer
Bazen zehir bazen ateş ve su şeklinde tezahür eder.
Oysa sen sana isabet etmeyecek şeyin karşısında titrersin
Ve hiçbir zaman kaybetmeyeceğin şeye sürekli ağlarsın.

Tanrılara benzemediğimi hissediyorum derinden;
Ancak şu toprağı oyan solucana benziyorum ben,
Solucan ki topraktan beslenerek yaşayıp giderken
Bir yolcunun ayağı altında ezilir ve gömülür hemen.

Beni daraltan, şu yüzlerce raftan müteşekkil,
Şu yüksek duvar da toz-toprak değil midir?
Demek binlerce eski eşyayla dolu şu yer değil
Öyleyse beni şu tahtakurusu yuvasına hapseden nedir?
Aradığım şeyi burada mı bulmalıyım?
Yoksa binlerce kitapta mı okumalıyım,
Her yerde ızdırap çektiğini insanların,
Ve tek tük mutlu olduklarını onların?
Boş kafatası ne sırıtıyorsun karşımda öyle?
Şaşkındı senin beynin de benimki gibi vaktiyle
Hafif gün aydınlığında ve alaca karanlıkta
Feci yanılmıştı ararken hakikati ihtirasla.
Tekerlekli, dişli, silindirli ve pistonlu aletler
Şüphesiz benimle alay ediyorsunuz sizler:
Ben ana kapıda durmaktaydım,
Siz anahtarı olmalıydınız kapının;
Çentikli gerçi dişli kısmı anahtarınızın
Lakin kaldırmıyor sürgüsünü kapının.
Aydınlık gün ortasında bile esrarengiz tabiat
Açmıyor sırlarını kimseye öyle rahat rahat,
Ve eğer tabiat vermiyorsa sırrını idrakine senin
Bunu zorla, manivela ve burguyla elde edemezsin.

Ey eski alet, hiç kullanmadığım,
Babam kullandığı için buradasın
Ey kâğıt tomarı, devam edeceksin islenmeye
Bu masada şu fersiz lamba yandığı müddetçe.
Şu önemsiz şeylerin yükü altında ter dökeceğime,
Onları elden çıkarsaydım çok daha iyi ederdim!
Ne miras kalmışsa sana babandan,
Kullanmalısın ki sahip olasın her an.
Ağır bir yüktür o şey ki işe yaramayacak
Yalnız anın oluşturduğudur işe yarayacak.

Fakat niçin gözlerim hep oraya takılıp kalıyor?
Yoksa oradaki şişecik[7] bir mıknatıs mı göz için?

[7] Zehir şişesi.